

Sporočilo za javnost Luxembourg, 20. septembra 2016

Po besedah revizorjev EU bi lahko razgradnja jedrskih elektrarn in končno odlaganje radioaktivnih odpadkov v Litvi, Bolgariji in na Slovaškem stala 11,4 milijarde EUR

V novem poročilu Evropskega računškega sodišča piše, da bodo ocenjeni stroški razgradnje sovjetskih jedrskih reaktorjev prve generacije v Litvi, Bolgariji in na Slovaškem znašali vsaj 5,7 milijarde EUR in bi se lahko podvojili, če se vključijo stroški končnega odlaganja visokoradioaktivnih odpadkov.

Sofinanciranje programov EU, ki ga zagotavljajo države članice, ostaja zelo skromno. V Litvi se je razlika med stroški in sredstvi za financiranje razgradnje od zadnje revizije Evropskega računškega sodišča leta 2011 povečala na 1,56 milijarde EUR. V Bolgariji in na Slovaškem so primanjkljaji pri financiranju ocenjeni na 28 milijonov EUR oz. 92 milijonov EUR. Programi financiranja EU, namenjeni razgradnji jedrskih elektrarn, niso ustvarili ustreznih spodbud za pravočasno in stroškovno učinkovito razgradnjo, skoraj vsi ključni infrastrukturni projekti pa so zamujali.

„Skrbi me, ker ključni projekti razgradnje zamujajo, ker še vedno obstajajo primanjkljaji pri financiranju in ker ni bilo doseženega dovolj napredka pri končnem odlaganju visokoradioaktivnih odpadkov,“ je izjavil član Evropskega računškega sodišča Phil Wynn Owen, pristojen za poročilo.

Revizorji so preučili napredek, ki je bil od leta 2011 dosežen pri programih pomoči EU za razgradnjo jedrskih elektrarn. Organi držav članic trdijo, da so elektrarne nepovratno zaprte, čeprav niso bili v celoti doseženi vsi pričakovani izločki, ki jih Evropska komisija uporablja za ocenjevanje napredka pri nepovratnem zapiranju. Razstavljanje glavnih sestavnih delov na območjih z nižjim sevanjem, kot so turbinske dvorane, v jedrskih elektrarnah v Ignalini v Litvi, Kozloduju v Bolgariji in Bohunicah na Slovaškem je zelo napredovalo, vendar vse tri elektrarne v prihodnje še vedno čakajo ključni izzivi pri delu na območjih z višjim sevanjem, kot so reaktorske zgradbe. Vse tri države članice so zgradile del ključne začasne infrastrukture za ravnanje z odpadki v samih elektrarnah, vendar so skoraj vsi ključni infrastrukturni projekti zamujali. Zamude so bile največje v Litvi, kjer je bil končni datum razgradnje po letu 2011 preložen za nadaljnjih devet let, in sicer na leto 2038.

Prihodnji stroški razgradnje in končnega odlaganja izrabljenega jedrskega goriva niso vedno pripoznani kot rezervacije in/ali vključeni v pojasnila k računovodskim izkazom, kar zmanjšuje preglednost in ovira sposobnost organov za ustrezno načrtovanje kritja prihodnjih stroškov razgradnje in odlaganja.

Revizorji so izrekli več **priporočil za Komisijo** in države članice. Ključna priporočila za Komisijo so:

- Komisija naj si prizadeva za povečanje nacionalnega sofinanciranja v obdobju financiranja 2014–2020.

Namen tega sporočila za javnost je predstaviti glavna sporočila posebnega poročila, ki ga je sprejelo Evropsko računsko sodišče. Celo poročilo je na voljo na www.eca.europa.eu.

ECA Press

Mark Rogerson, uradni govorec,
Damijan Fišer, tiskovni predstavnik,

tel.: +352 4398 47 063, prenosni tel.: +352 691 55 30 63
tel.: +352 4398 45 410, prenosni tel.: +352 621 55 22 24

12, rue Alcide De Gasperi, L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditorsECA eca.europa.eu

- Programe financiranja, namenjene razgradnji jedrskih elektrarn v Litvi, Bolgariji in na Slovaškem, bi bilo treba po letu 2020 ukiniti. Če bi se ugotovilo, da je uporaba sredstev EU v eni ali več od teh držav članic nedvomno potrebna tudi po letu 2020, bi morale prihodnje financiranje EU, ki bi ga predlagala Komisija in s katerim bi se strinjal zakonodajalec, vključevati prave spodbude za izvedbo razgradnje, vključno s tem, da bi bilo financiranje časovno omejeno in da bi države članice zagotovile ustrezno raven sofinanciranja. To bi bilo mogoče med drugim doseči tako, da bi se ob izpolnjevanju teh pogojev razširil dostop do evropskih strukturnih in investicijskih skladov, tako da bi ti skladi zajemali tudi dejavnosti razgradnje jedrskih elektrarn.
- Komisija naj dovoli, da se iz pomoči EU za razgradnjo jedrskih elektrarn plačuje samo osebje, ki ves delovni čas dela pri razgradnji.
- Komisija naj sodeluje z državami članicami, tako da bodo vsi prihodnji stroški v zvezi z razgradnjo jedrskih elektrarn in končnim odlaganjem izrabljenega goriva ustrezno in pregledno knjiženi.
- Komisija naj skupaj z vsemi državami članicami preuči možnost za končno odlaganje izrabljenega jedrskega goriva in visokoradioaktivnih odpadkov ter pri tem upošteva morebitne regionalne rešitve in rešitve na ravni EU.

Ključna **priporočila za ustrezne države članice** so:

- Države članice naj še izboljšajo vodenje projektov, da bo potrebna infrastruktura za ravnanje z odpadki in izrabljenim gorivom zgrajena v načrtovanem času, ter okrepijo svoje zmogljivosti z doseganjem boljšega ravnotežja med lastnimi in zunanjimi strokovnjaki.
- Države članice naj izboljšajo izmenjavo najboljših praks in tehničnega znanja med seboj ter s širšim krogom udeležencev pri razgradnji jedrskih elektrarn v EU in zunaj nje.
- Države članice naj pripravljajo popolnejše ocene stroškov in načrte financiranja za odlaganje izrabljenega goriva in radioaktivnih odpadkov.
- Države članice bi se morale zavedati svoje vloge pri zagotavljanju upoštevanja načela „onesnaževalec plača“ ter bi morale biti pripravljene, da v sedanjem obdobju financiranja in po njem stroške razgradnje in končnega odlaganja krijejo iz nacionalnih sredstev.

Pojasnila za urednike

Ko so bile Litva, Bolgarija in Slovaška države kandidatke za pridružitve Evropski uniji, sta bila kot eden od pogojev za njihov pristop določena zaprtje in poznejša razgradnja osmih sovjetskih jedrskih reaktorjev prve generacije na treh lokacijah jedrskih elektrarn, in sicer v Ignalini v Litvi, Kozloduju v Bolgariji in Bohunicah na Slovaškem.

Zaustavitev in poznejša razgradnja teh jedrskih reaktorjev pred koncem njihove predvidene življenjske dobe sta precejšnje finančno in ekonomsko breme. Zato je EU pristala, da bo državam članicam za razgradnjo zagotovila finančno podporo, ki se bo začela leta 1999 in bo do leta 2020 dosegla skupaj 2 955 milijonov EUR, pri čemer bo največji delež prejela Litva (1 553 milijonov EUR), drugi največji delež Bolgarija (731 milijonov EUR) in najmanjši delež Slovaška (671 milijonov EUR). Poleg tega je bilo do leta 2013 zagotovljenih 890 milijonov EUR kot pomoč za zmanjšanje nekaterih posledic izgube nacionalnih zmogljivosti za proizvodnjo energije zaradi predčasnega zaprtja.

Revizorji so obiskali vse tri elektrarne in imeli razgovore z glavnimi organi v državah članicah. Obiskali so tudi Evropsko komisijo, Evropsko banko za obnovo in razvoj ter gradbišče prvega globokega geološkega odlagališča za izrabljeno gorivo na svetu na Finskem.

Pri tej reviziji nista bili preučeni radiološka varnost niti varnost naprav. Revizorji prav tako niso preučevali argumentov za ali proti jedrski energiji niti sprejemali zaključkov o ustrezni mešanici energetskih virov v EU.

Posebno poročilo 22/2016 z naslovom Programi pomoči EU pri razgradnji jedrskih elektrarn v Litvi, Bolgariji in na Slovaškem: od leta 2011 je bilo doseženega nekaj napredka, vendar ključni izzivi še prihajajo je na voljo v 23 jezikih EU.
